

Otázka a dotazované

Necháme-li stranou druhotné, odvozené nebo dokonce upadlé formy otázek a soustředíme-li se na otázky, které můžeme považovat za „úplné“ či „pravé“, ukáže nám bedlivější rozbor, že to, nač se tážeme, není vlastně nic „jsoucího“, ale že už položením otázky vyjadřujeme jakousi připravenost na zaslechnutí „odpovědi“ provázenou otevřeností vůči tomu, co jako odpověď přichází (rozumí se z budoucnosti). Ta připravenost a odpovědnost spočívá především v tom, že nebudeme chtít onu „odpověď“ zařadit jako nějaký další poznatek k tomu, co už víme z dřívějších sami nebo co vědí jiní, ale že v ní rozpoznáme oslovení, adresovaná přímo nám a takřka nám osobně uložené, spojené se závazností, jakou nikdy nemá v sobě prostý poznatek. Taková otázka pak není nikdy jen záležitostí našeho tázání (jakožto našeho aktu, našeho výkonu): náš výkon tázání je naopak odpovědí, reakcí na přicházející otázku. Můžeme tedy ve vzpomínce na Rádlovu formulaci říci také v tomto případě, že skutečná pravá otázka není něčím, co máme my, nýbrž co naopak má nás. My ovšem tu otázku nemůžeme pochopit (a „uchopit“, formulovat) jinak než svými prostředky, které jsme ovšem naprosto převážně přejali od jiných a od tradice, v níž jsme vyrostli a v níž jsme se naučili určitým způsobem myslet. To však vůbec neznamená, že tu otázku můžeme považovat za odvoditelnou z takového způsobu myšlení, prostě z naší myšlenkové aktivity. Skutečné, velké otázky přicházejí – a buď najdou lidi připravené a schopné se nechat oslovit a takovým otázkám se dát k dispozici se vším tím, co k jejich myšlenkové výbavě náleží, anebo je nenajdou a pak ty otázky zůstanou nejen nevysloveny a nepochopeny, ale dokonce vůbec neregistrovány. Pak to vypadá, jako by těch otázek vůbec nebylo. Ale v takových případech je obvykle možné (za předpokladu, že máme k dispozici nezbytné „záznamy“ a dešifrovatelné dokumenty) alespoň dodatečně – a třeba po letech a dokonce po staletích nebo i tisíciletích – pochopit, které ty otázky kdysi dávno přicházely (nebo se aspoň hotovily přicházet) a jak se stalo, že byly přehlédnuty a oslyšeny. Takové dodatečné rozpoznání je možné proto, že ty otázky mají svou vlastní „skutečnost“, která sice není předmětná, „reálná“, ale jejichž opomenutí a oslyšení má i předmětné reálné důsledky.

(Praha, 031202-1.)